

руки в землі, брудні черевики
дідусь культивує новий сорт
помідорів в теплиці. чорний
принц не прижився, його з'їла
ведмедка. добре що огірок
китайське чудо чудово
плодоносить вже другий рік.

труби назовні, двері відкриті
бабуся варить компот на
розжареній сонцем літній
кухні під шум радіо ретро фм і
поміху від наближення
посадки рейса АТ2056 в
аеропорт Бориспіль.

усі знають мене, і я усіх знаю
в мої ж плани на день входить
гукнути сусідських хлопців на
пляж, наловити разом жаб і
побудувати для них палац із
водяним ровом і бійницями.

ДАЧА — ДИТИНСТВО МІСТА, ПРО ЯКЕ ВОНО ПАМ'ЯТАЄ

приїхала мама, підстригла мені чолку, привезла хуба бубу і новий
сарафан. вже завтра я заляпаю його морозивом.

Йешаягу-Пауліна Марченко

ДАЧА -
СУСПІЛЬСТВО
МІСТА

МЕРЕЖА ДАЧНИХ СУСІДСЬКИХ ОСЕРЕДКІВ ТА ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ

НА ПРИКЛАДІ САДОВОГО ТОВАРИСТВА "КРИЛО"
С. ПРОЦІВ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ДЕКОНСТРУКЦІЯ СПОГАДУ

ЦІННОСТІ

**АДАПТИВНІСТЬ
АГЕНТНІСТЬ
ДОВІРА**

СТЕЙКГОЛДЕРИ

**БАТЬКИ
ДИТИНА
ДІДУСЬ**

ХАРАКТЕР

**НУДЬГА
НАДЛИШОК
ВИНАХІД**

ПРОЦЕСИ

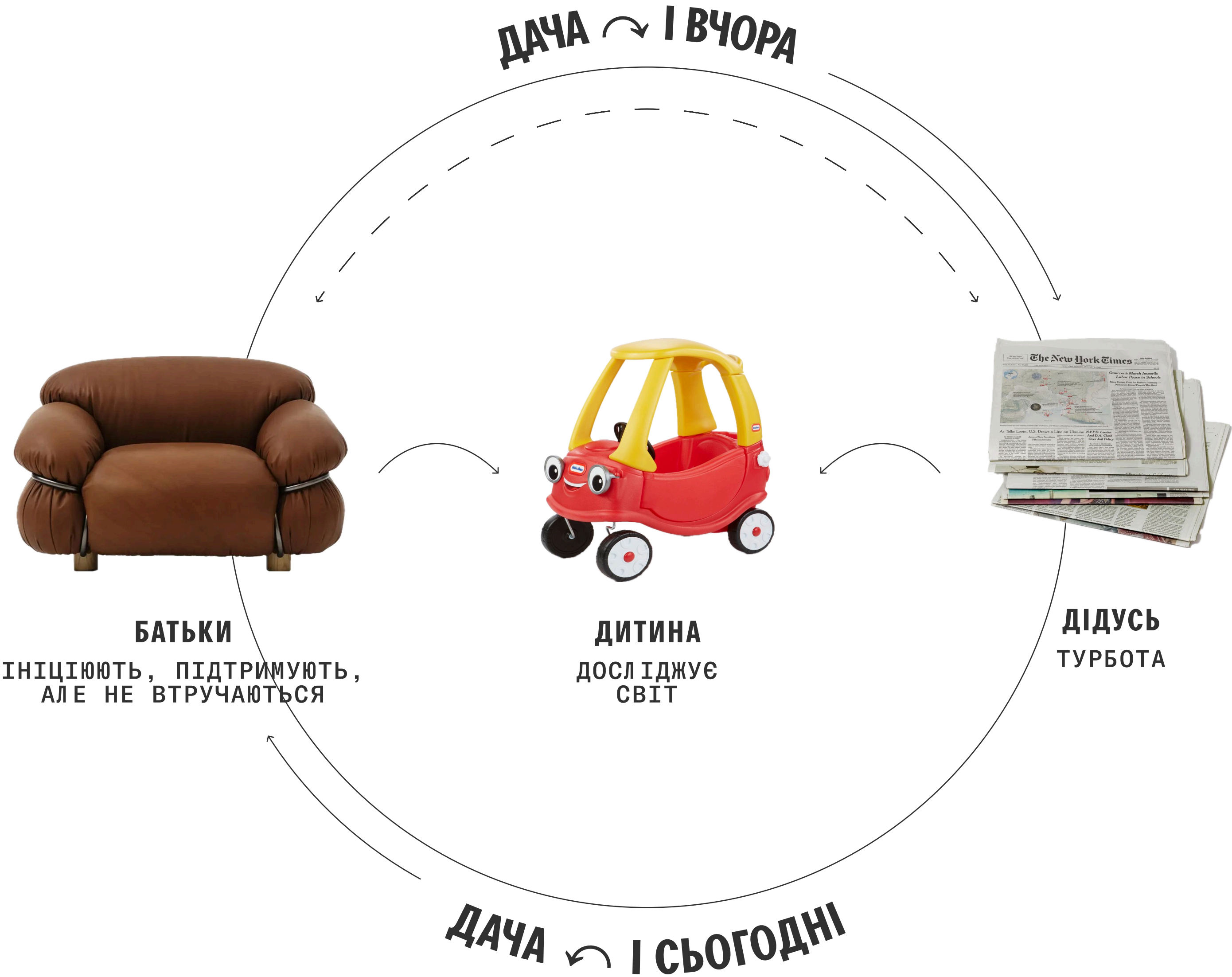
**ЗБИРАННЯ
СОРТУВАННЯ
ОБМІН**

СТИХІЇ

**ПОЛІТ
ЗАЗЕМЛЕННЯ
ЗАНУРЕННЯ**

МІСЦЕ ВІДПОЧИНКУ ВІД МІСТА/ЗАВОДУ. ЛЕГІТИМІЗОВАНІ
РУРАЛЬНІ ПРАКТИКИ І СПОСІБ ЖИТТЯ

БАТЬКИ
ІНІЦІЮЮТЬ, ПІДТРИМУЮТЬ,
АЛЕ НЕ ВТРУЧАЮТЬСЯ

ДИТИНА
ДОСЛІДЖУЄ
СВІТ

ДІДУСЬ
ТУРБОТА

НА ПЕРЕТИНІ МІЖ РУРАЛЬНИМ І МІСЬКИМ СПОСОБОМ ЖИТТЯ.
КАПСУЛА ЧАСУ – КООПЕРАТИВНА МОДЕЛЬ ЖИТТЯ. ЖИВИЙ ОРГАНІЗМ

ДАЧА ↪ І ЗАВТРА?

АНАЛІЗ ПОТОЧНОЇ СИТУАЦІЇ ТА ПРОПОЗИЦІЙ РИНКУ

інтерв'ю з головою товариства, мешканцями, аналіз юридичної
бази, тенденцій розвитку та занепаду СТ

2.1. Метою діяльності Товариства є сприяння задоволенню соціальних, економічних, культурних та інших потреб його членів, захист їх законних інтересів, пов'язаних із володінням земельною ділянкою для ведення садівництва, городництва, відпочинку, ведення домашнього господарства, будівництва та експлуатації будівель, споруд, об'єктів інфраструктури, інших об'єктів на придатних для цього прибудинкових територіях, надання їм належних умов експлуатації, зусиль, поділу витрат на їх утримання, проведення господарських операцій, самоврядування членів Товариства.

2.2. Товариство здійснює діяльність, спрямовану на задоволення потреб членів Товариства, зокладно:

- садівництво, городництво, ведення домашнього господарства, будівництво та експлуатацію будівель, споруд, об'єктів інфраструктури, інших об'єктів на придатних для цього прибудинкових територіях, надання їм належних умов експлуатації, зусиль, поділу витрат на їх утримання, проведення господарських операцій, самоврядування членів Товариства.

- координація діяльності членів Товариства, спрямованої на задоволення потреб членів Товариства, зокладно:

- координування обслуговування об'єктів інфраструктури та майна загального користування Товариства, зокладно:

- здійснення інших видів діяльності, спрямованої на задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб членів Товариства (та членів їх сімей), які Товариство має право здійснювати відповідно до чинного законодавства України та цього Статуту.

місто

брак третіх місць
обмежений доступ до природи
тяга до городницьких практик,
slow living i low tech

село

закрита спільнота
радикально протилежний
lifestyle відносно міста

дача

відсутність третіх місць
слабка інфраструктура
загроза забудови

місія / візія

АКТИВІЗАЦІЯ

(1)
покращити
інфраструктуру

(2)
створити простір
для виникнення сценаріїв
дачної соціальної взаємодії

(3)
захистити
місце

МІСІЯ / ВІЗІЯ

АКТУАЛІЗАЦІЯ

(1)

вибудування сталої та самозарадної
замкненої системи на комунікаційному,
економічному та інфраструктурному рівні

(2)

створити треті місця для спілкування
дачників/иць різних типажів, відпочинку
та спільнот

(3)

за допомогою просторів та сценаріїв
підтримувати згуртованість та
агентність спільноти, відчуття її
приналежності до місця (СТ)

місія / візія

АКТУВІЗАЦІЯ

(1)

нагальні інфраструктурні
запити - сортування сміття
для зменшення витрат на
вивіз, перенесення
автобусної зупинки і
створення інфо-поінту на
в'зді в кооператив

(2)

спільна майстерня,
лазня, город, бібліотека,
просторові маяки, зони
активного відпочинку

(3)

точка збору для подій та
регулярних обговорень

поява дрібної комерції для
розширення сфери послуг в
межах СТ

ДАЧНИЙ КООПЕРАТИВ
«КРЮЛО»

К-СТЬ ДІЛЯНОК (6 СОТОК): 460
К-СТЬ АКТИВНИХ МЕШКАНЦІВ: <120
К-СТЬ АКТИВНИХ ДАЧНИКІВ: <500

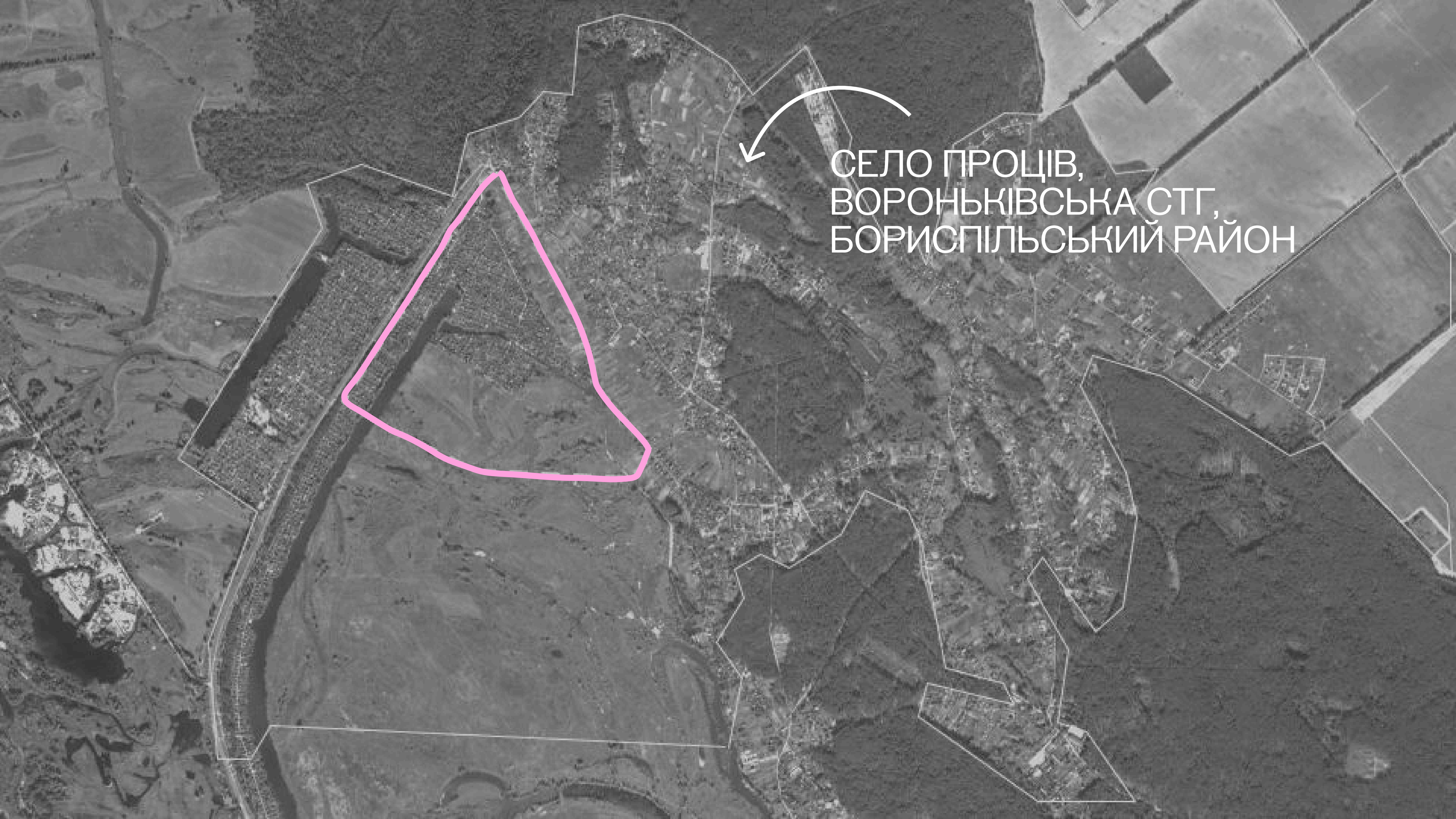
20 КМ ВІД КИЄВА
50 КМ ВІД ЦЕНТРУ КИЄВА

інфраструктура в межах
кооперативу: продуктовий магазин,
бар “далеко від тещі”, ринок
автобусна зупинка (від ст. м.
Славутич/Харківська),
централізоване
електропостачання (леп)

ДАЧНИЙ КООПЕРАТИВ

«КРЕЛО»

An aerial photograph of a rural landscape. A pink line outlines a specific area on the left side of the image. A white arrow points from the text to a location in the upper-middle part of the image. The landscape consists of various fields, some with distinct patterns, and a road or path running through the area.

СЕЛО ПРОЦІВ,
ВОРОНЬКІВСЬКА СТГ,
БОРИСПІЛЬСЬКИЙ РАЙОН

СЕЛО ПРОЦІВ,
ВОРОНЬКІВСЬКА СТГ,
БОРИСПІЛЬСЬКИЙ РАЙОН

К-СТЬ МЕШКАНЦІВ: 1047
ПЛОЩА: 5,868 КМ²

Інфраструктура в межах села: амбулаторія, церква, школа, продуктивний магазин, 2 ресторани, аптеки, будмагазини, сто, кладовище, наркологічна лікарня, конюшня бутенко

Київ

M03 E40 H08

Бориспіль

БОРИСПІЛЬ
К-СТЬ МЕШКАНЦІВ
(НА 2024): 60 000

інфраструктура в межах міста: вокзал (Київ-Одеса, Київ-Гребінка), лікарня, школи, бібліотеки, кінотеатр, цтдю, парк, музей, дюсш, стадіон колос, історичні пам'ятки та меморіальні комплекси, аеропорт, православні, католицькі і протестанські церкви, язичницька громада, трц, сервіси, велика та мала промисловість, підприємства,

«Аборигени»

ПЕРША ХВИЛЯ: НИНІ ЛЮДИ ТРЕТЬОГО
ВІКУ, ПЕНСІОНЕРИ АВІАЦІЙНОГО
ІНСТИТУТУ ТА ЗАВОДІВ. ФОРМАТ
ВІДПУСТКИ (НИНІ КРУГЛИЙ РІК
АБО ТЕПЛИЙ СЕЗОН)

ДРУГА І ТРЕТЯ ХВИЛІ:
НИНІ ЛЮДИ ТРЕТЬОГО ВІКУ,
ПЕРЕВАЖНО ПЕНСІОНЕРИ, ІНОДІ
СПАДКОЄМЦІ “ПЕРШОЇ ХВИЛІ”
ФОРМАТ ВІДПУСТКИ / ТЕПЛИЙ СЕЗОН

ЧЕТВЕРТА ХВИЛЯ: МОЛОДІ СІМ'Ї,
ЛЮДИ СЕРЕДНЬОГО ВІКУ.
ВІДПУСТКИ / ВИХІДНИХ ФОРМАТ

П'ЯТА ХВИЛЯ: МОЛОДІ СІМ'Ї,
ЛЮДИ СЕРЕДНЬОГО ВІКУ.
ЦІЛОРІЧНИЙ ФОРМАТ

ЗУМЕРИ???

«Трибульці»

1979

1991

2007

2020

2026

«Аборигени»

ЗБЕРЕГТИ МІСЦЕ
І ПОКРАЩИТИ ІНФРАСТРУКТУРУ

«Трибульці»

ІНТЕГРУВАТИСЬ
І ЗРОЗУМІТИ ПРАВИЛА ГРИ

VIBER-ЧАТ “ДАЧИ ВАЖНОЕ”

ПРИКЛАД САМОЗАРАДНОСТІ

СТРУКТУРУВАННЯ ОНЛАЙН-КОМУНІКАЦІЇ ЗА НАПРЯМКАМИ

ПРОДАЖ/ОРЕНДА

ОПЕРАЦІЙНІ ТА КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ

РЕМОНТ І БУДІВНИЦТВО

САМОВРЯДУВАННЯ

ВІДКРИТА КНИГА КОНТАКТІВ

ОКРЕМІ ЧАТИ ТА БЛОГИ ЗА ТЕМАТИКАМИ
(САД-ГОРОД, БЬОРДВОТЧІНГ, ВЕЛОКЛУБ)

ТОЩО

СТВОРЕННЯ ОФЛАЙН “ОСЕРЕДКУ”

ІНФОТОЧКА НА ЯКІЙ МОЖНА ОТРМАТИ ПОРАДУ
АБО КОНТАКТ СУСІДІВ

ІНТЕРНЕТ-КЛУБ

МУЛЬТИ-МАЙСТЕРНЯ

АРХІВ (ФОТО, МЕМУАРИ, ДОКУМЕНТИ)

ПАЛОМНИЦЬКИЙ ПРИХИСТОК

ГОРОД ДЛЯ ТИХ, ХТО НЕ МАЄ СВОГО

ФЕСТИВАЛЬНИЙ ПРОСТІР

ДИТЯЧА КІМНАТА

VIBER-ЧАТ “ДАЧИ ВАЖНОЕ”

ПРИКЛАД САМОЗАРАДНОСТІ

СТРУКТУРУВАННЯ ОНЛАЙН-КОМУНІКАЦІЇ ЗА НАПРЯМКАМИ

ПРОДАЖ/ОРЕНДА

ОПЕРАЦІЙНІ ТА КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ

РЕМОНТ І БУДІВНИЦТВО

САМОВРЯДУВАННЯ

ВІДКРИТА КНИГА КОНТАКТІВ

ОКРЕМІ ЧАТИ ТА БЛОГИ ЗА ТЕМАТИКАМ
(САД-ГОРОД, БЬОРДВОТЧІНГ, ВЕЛОКЛУБ)

ОФЛАЙН “ОСЕРЕДКУ”

ТОЧКА НА ЯКІЙ МОЖНА ОТРМАТИ ПОРАДУ
КОНТАКТ СУСІДІВ

ІНТЕРНЕТ-КЛУБ

МУЛЬТИ-МАЙСТЕРНЯ

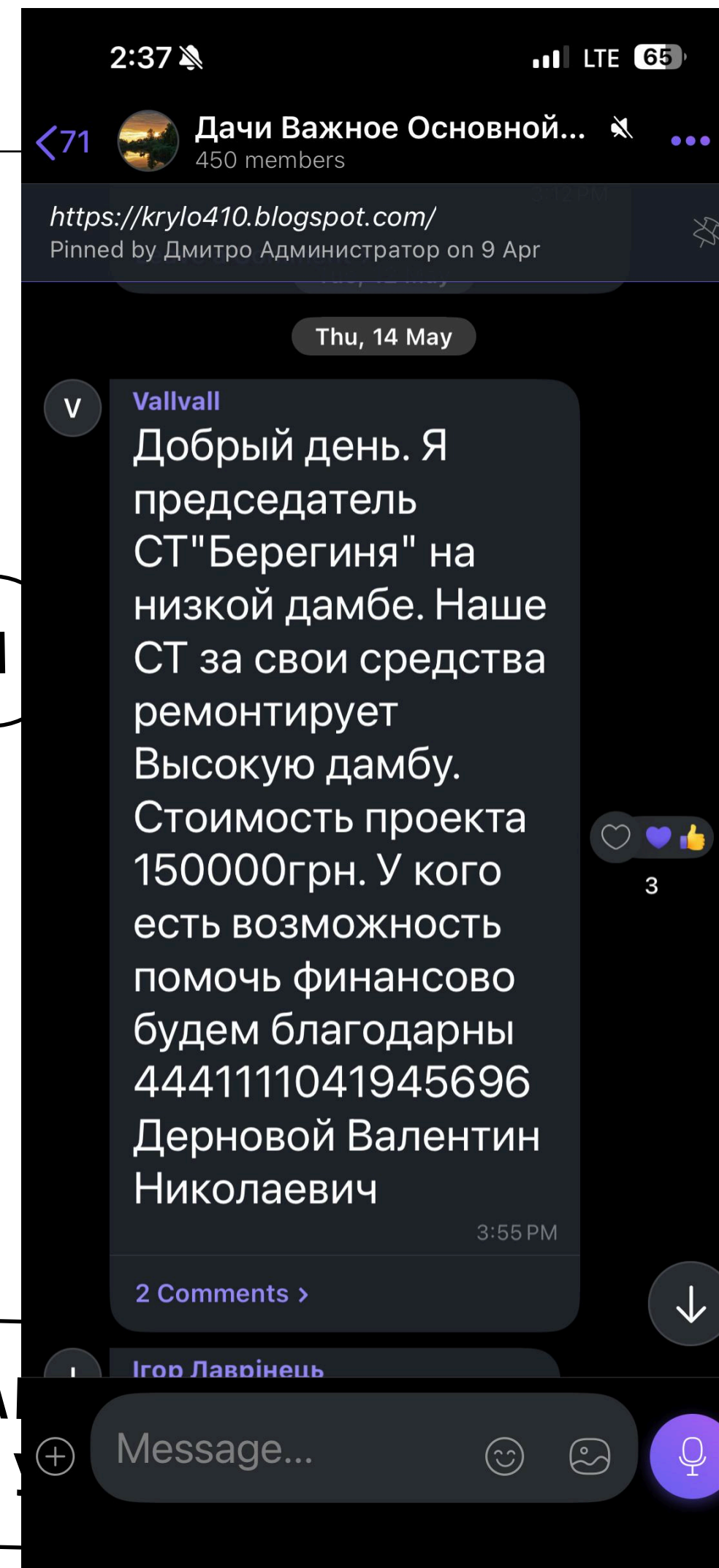
ВІСНИК (ФОТО, МЕМУАРИ, ДОКУМЕНТИ)

МОНАСТИРСЬКИЙ ПРИХИСТОК

ДЛЯ ТИХ, ХТО НЕ МАЄ СВОГО

ІНІЦІАТИВНИЙ ПРОСТІР

ДИТЯЧА КІМНАТА

A wooden A-frame ladder is positioned on the left side of the frame, leaning against a large pile of rubble and debris. The rubble consists of broken bricks, stones, and concrete fragments, scattered across a grassy area. In the background, there are residential buildings, including a two-story house with a brown roof and a smaller structure with a red roof. A metal frame structure is also visible in the background. The sky is overcast and grey.

МАТЕРІАЛЬНІСТЬ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ

створення замкнених
систем і нових
просторових домінант

існуюче

максимальне збереження
і адаптація під круглорічні сценарії

10%

комунікації

видимі і легкі для доступу

30%

сезонні простори

деревина, легкі конструкції

60%

МАПА ІСНУЮЧИХ МАТЕРІАЛІВ

МИНУЛЕ

сучасність

бетон скло прозорість

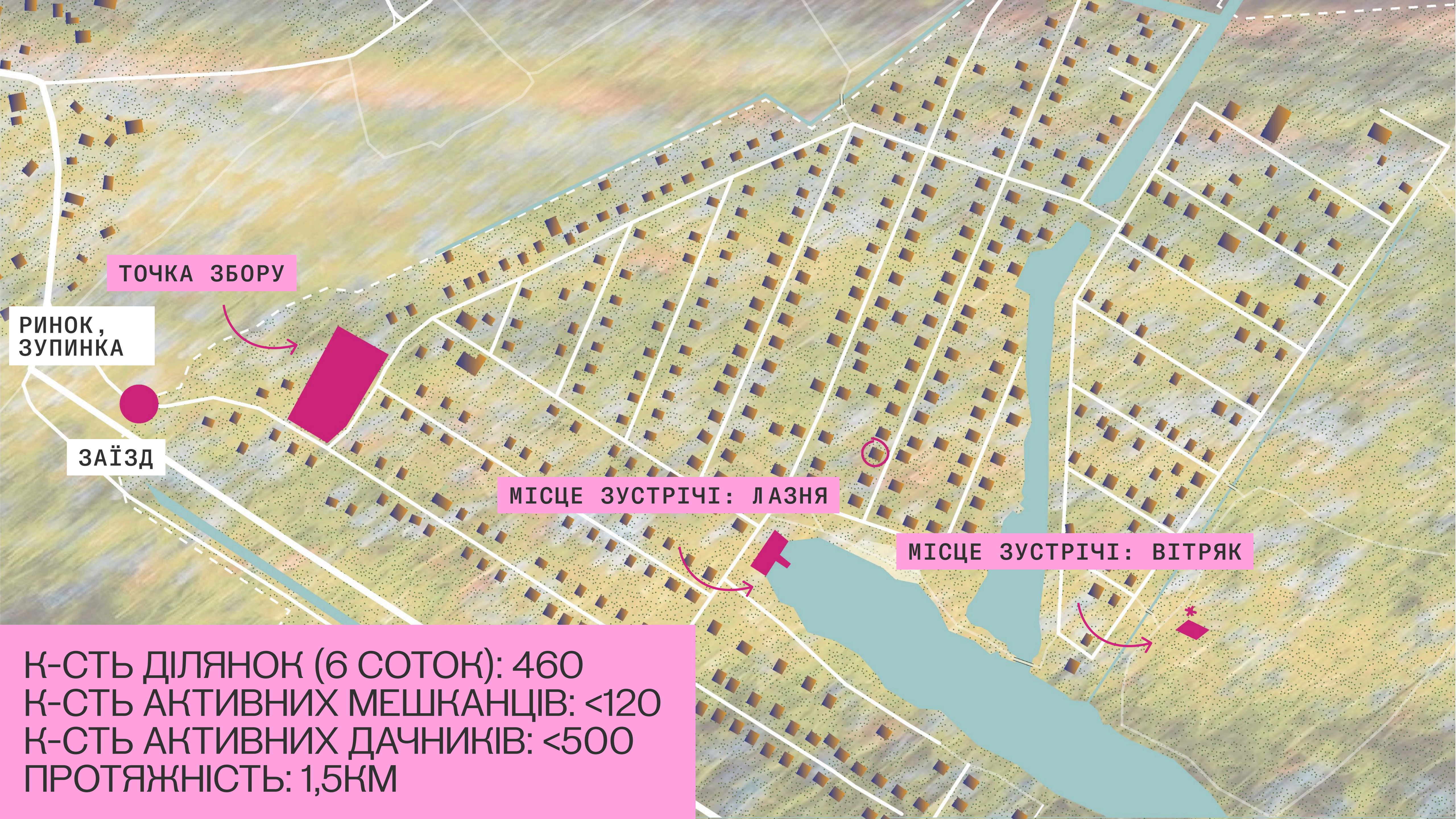
ДИТИНСТВО

пісок халабуди колір

старість

деревина цегла вагонка ковка

ТЕПЕРІШНЄ

ТОЧКА ЗБОРУ

РИНОК,
ЗУПИНКА

ЗАЇЗД

МІСЦЕ ЗУСТРІЧІ: ЛАЗНЯ

МІСЦЕ ЗУСТРІЧІ: ВІТРЯК

К-СТЬ ДІЛЯНОК (6 СОТОК): 460
К-СТЬ АКТИВНИХ МЕШКАНЦІВ: <120
К-СТЬ АКТИВНИХ ДАЧНИКІВ: <500
ПРОТЯЖНІСТЬ: 1,5KM

КОМУНІТАЦЕНТР – ОСЕРЕДКОК

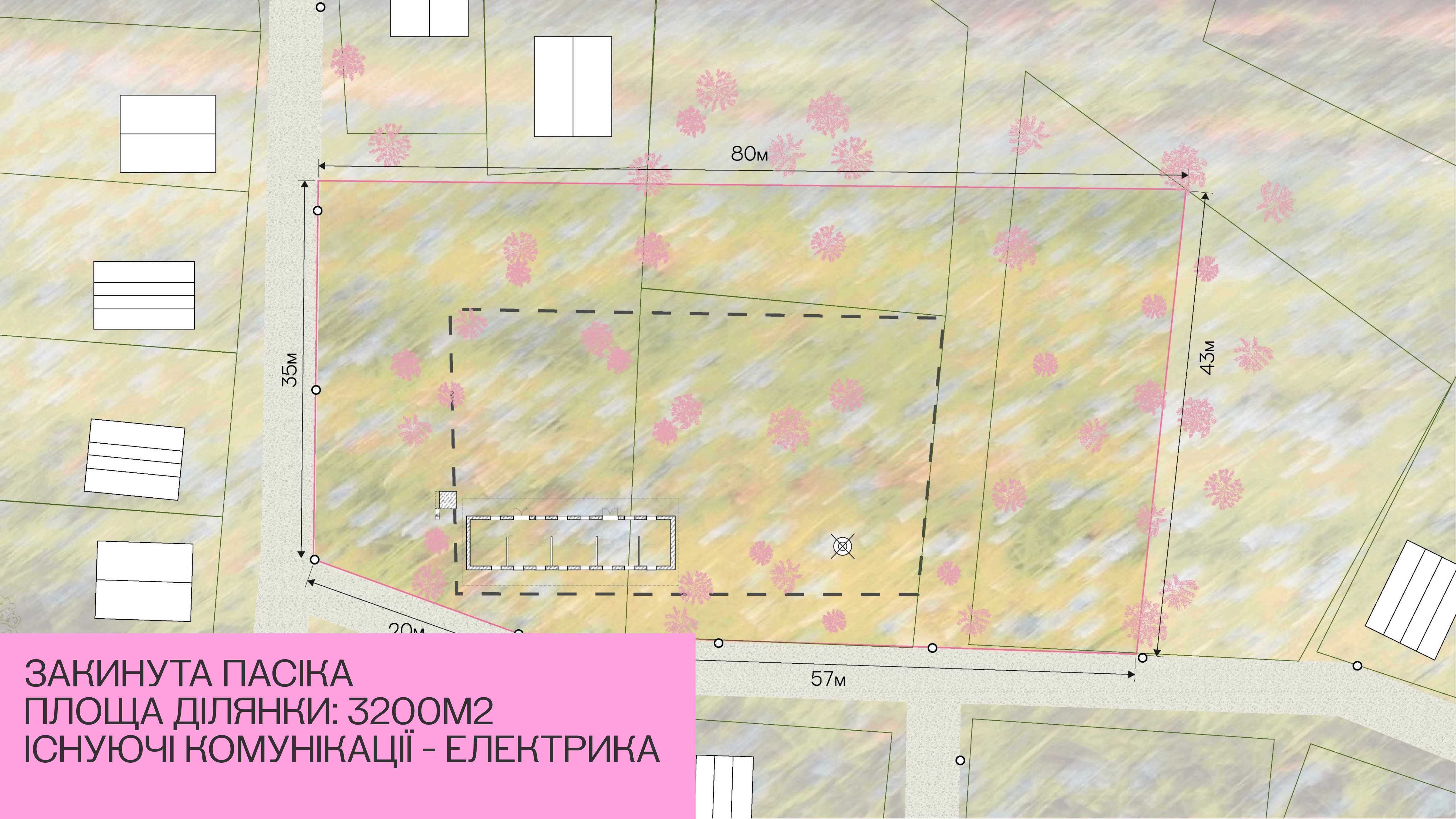
ЗАКИНУТА ПАСІКА
ПЛОЩА ДІЛЯНКИ: 3200М2
ІСНУЮЧІ КОМУНІКАЦІЇ - ЕЛЕКТРИКА

ДИВІТЬСЯ,
МАКЕТ!

(дивіться, ялинка виросла з ялинки!)

ЗАКИНУТА ПАСІКА
ПЛОЩА ДІЛЯНКИ: 3200М2
ІСНУЮЧІ КОМУНІКАЦІЇ - ЕЛЕКТРИКА

+ - 0.000

1 АВТОБУСНА
ЗУПИНКА

2 АКТОВА ЗАЛА,
ДИТЯЧИЙ
ПРОСТІР,
ПІЛІГРИМСЬКИЙ
НОЧЛІГ

3 РИНОК

4 СПІЛЬНА
ВІТАЛЬНЯ,
ІНФОТОЧКА

5 ЛІТНЯ КУХНЯ

6 ВОДОНАПІРНА
ВЕЖА

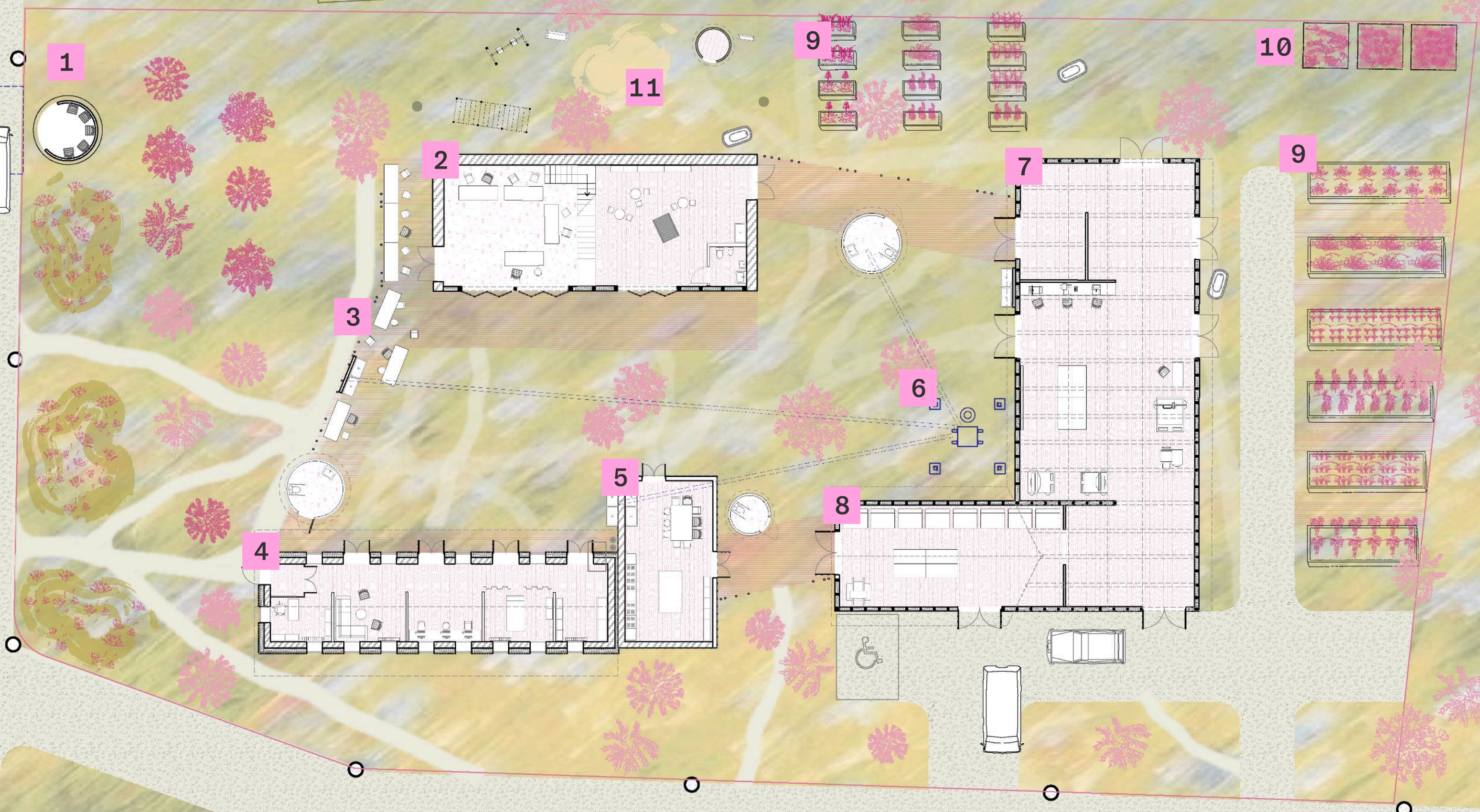
7 МАЙСТЕРНЯ,
КОВОРКІНГ

8 СОРТУВАННЯ

9 ГОРОД

10 КОМПОСТ

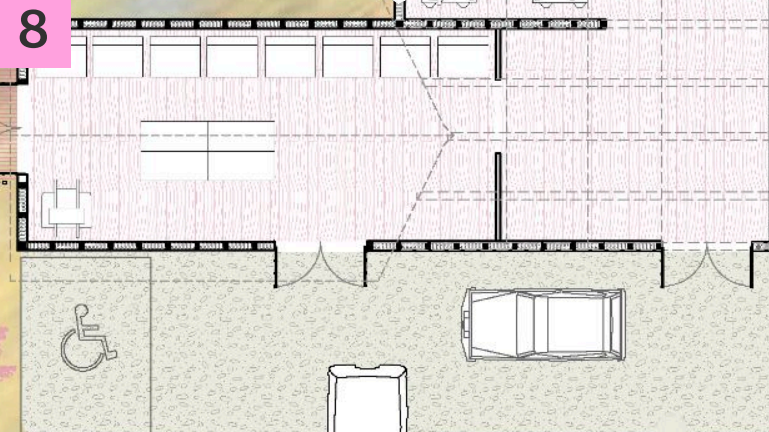
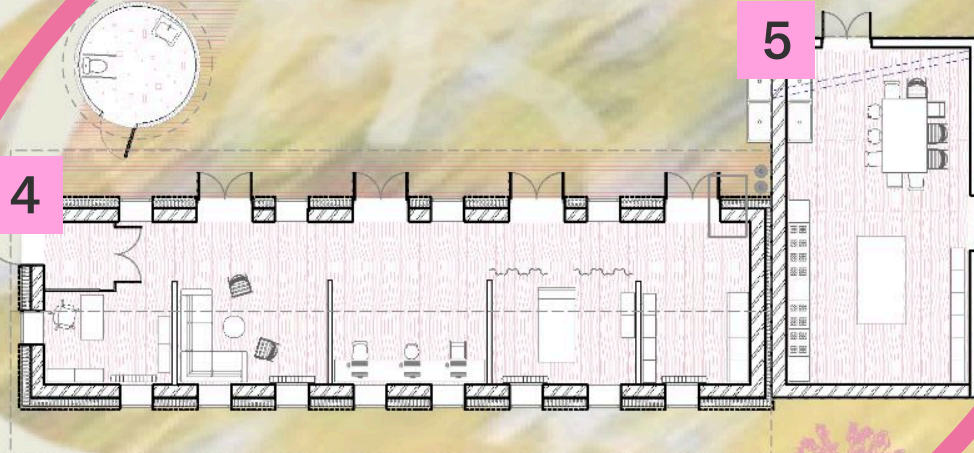
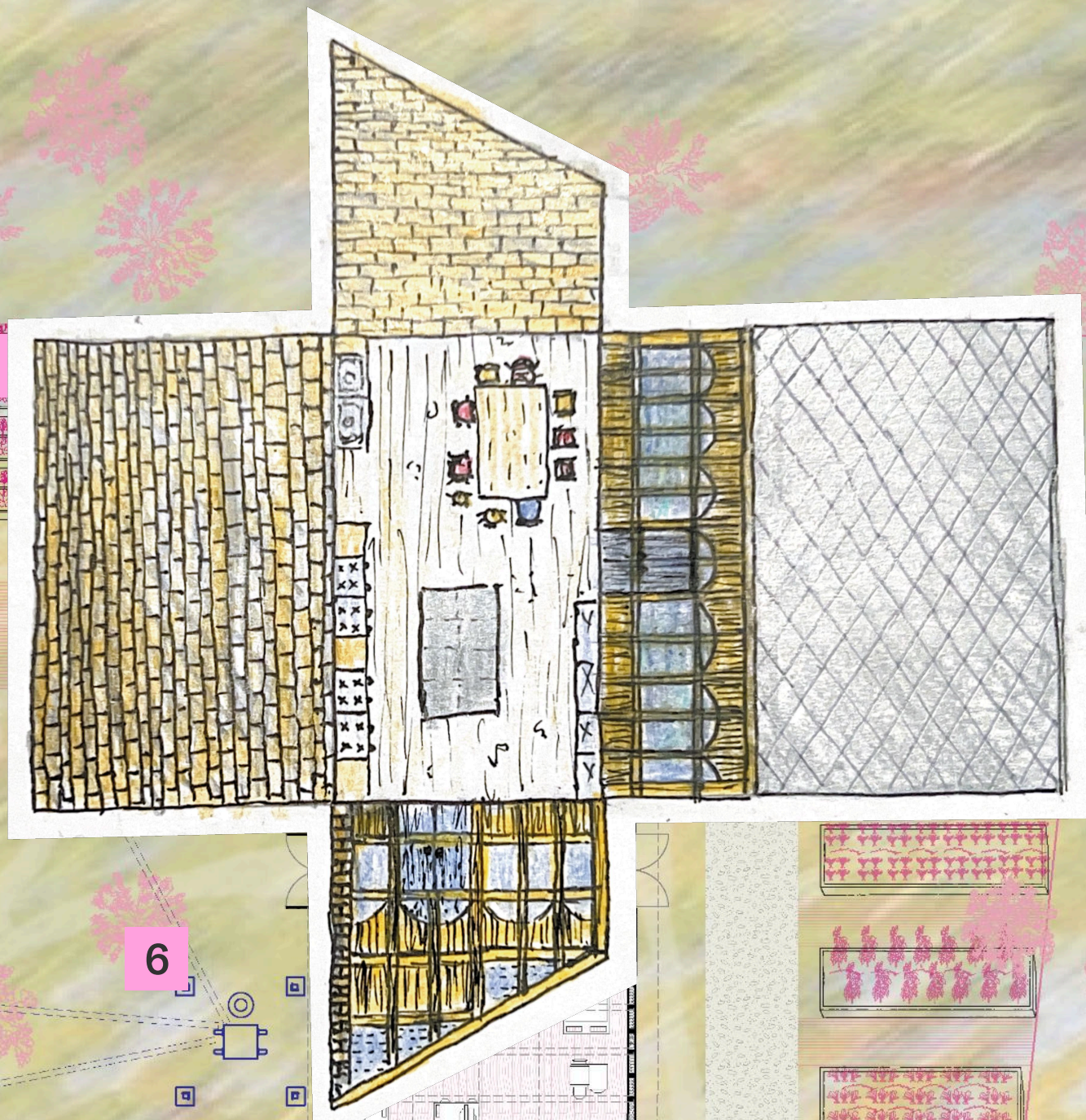
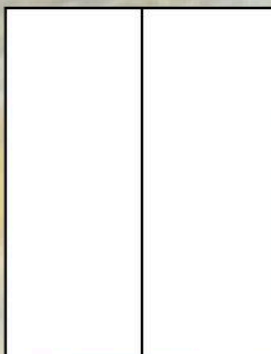
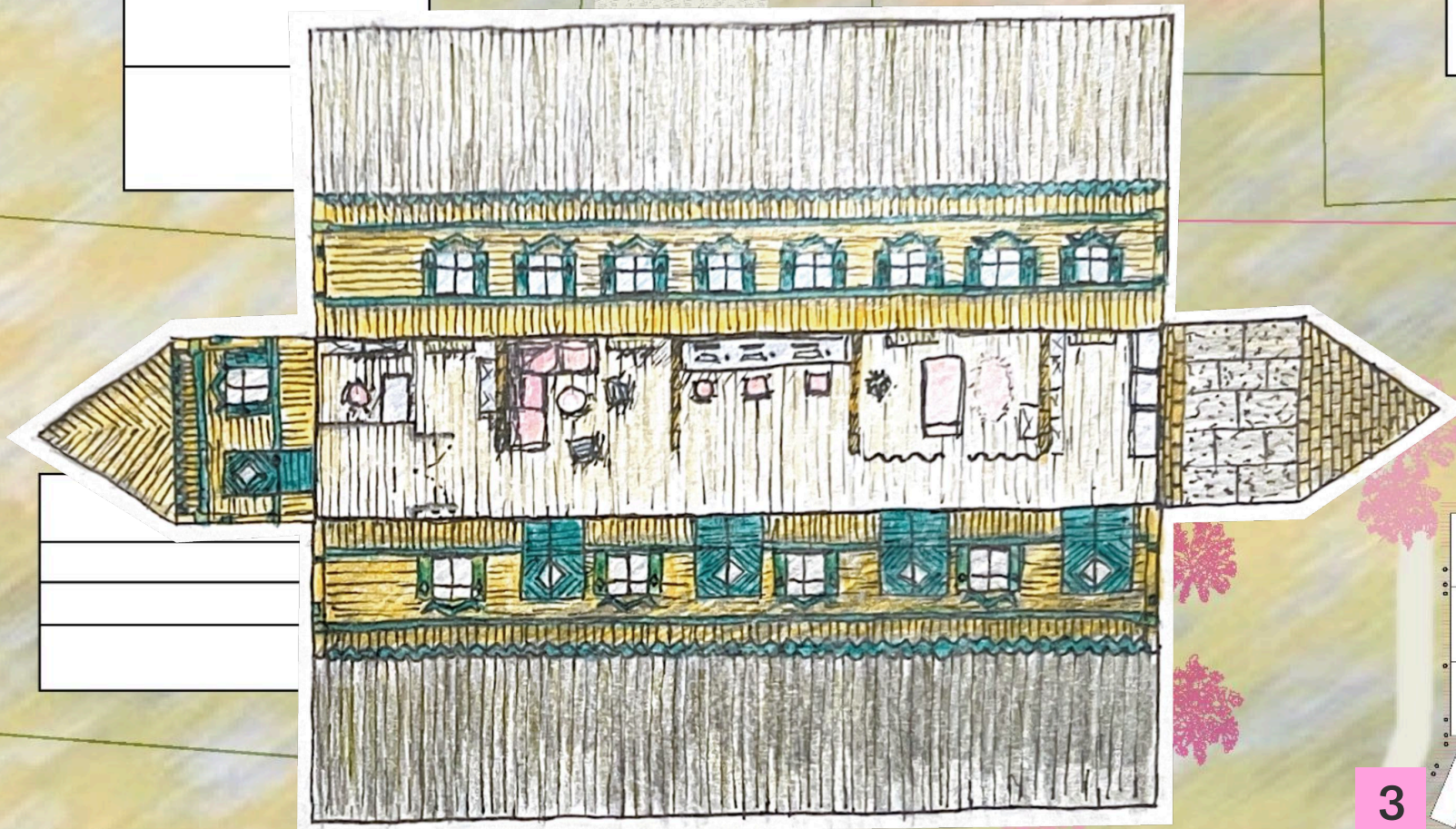
11 ДИТИНСТВО

+ - 0.000

1 АВТОБУСНА
ЗУПИНКА

2 АКТОВА ЗАЛА,
ДИТЯЧИЙ
ПРОСТІР,
ПІЛІГРИМСЬКИЙ
НОЧЛІГ

3 РИНОК

4 СПІЛЬНА
ВІТАЛЬНЯ,
ІНФОТОЧКА

5 ЛІТНЯ КУХНЯ

6 ВОДОНАПІРНА
ВЕЖА

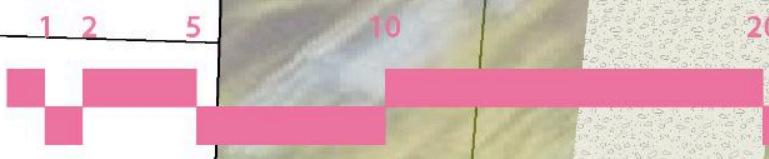
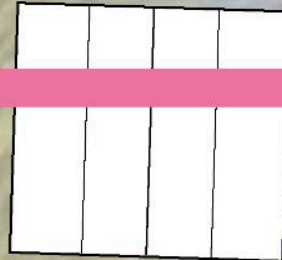
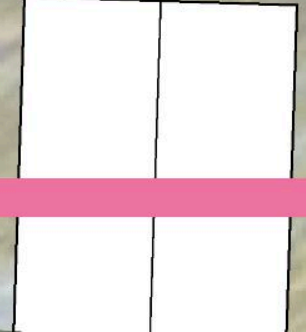
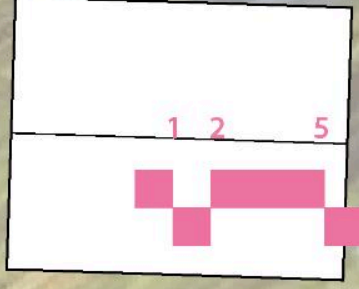
7 МАЙСТЕРНЯ,
КОВОРКІНГ

8 СОРТУВАННЯ

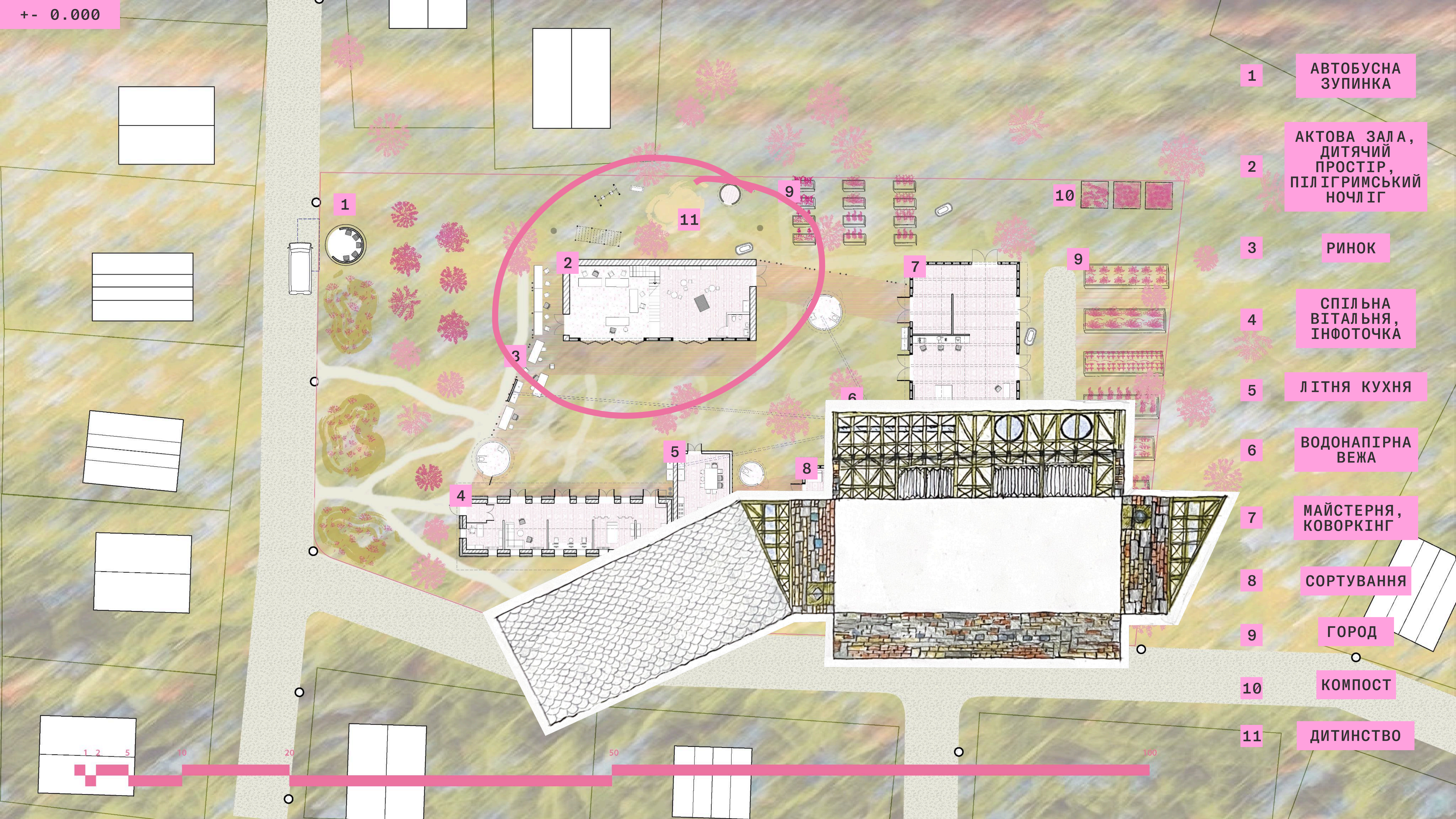
9 ГОРОД

10 КОМПОСТ

11 ДИТИНСТВО

+ - 0.000

1

АВТОБУСНА
ЗУПИНКА

2

АКТОВА ЗАЛА,
ДИТЯЧИЙ
ПРОСТІР,
ПІЛІГРИМСЬКИЙ
НОЧЛІГ

3

РИНОК

4

СПІЛЬНА
ВІТАЛЬНЯ,
ІНФОТОЧКА

5

ЛІТНЯ КУХНЯ

6

ВОДОНАПІРНА
ВЕЖА

7

МАЙСТЕРНЯ,
КОВОРКІНГ

8

СОРТУВАННЯ

9

ГОРОД

10

КОМПОСТ

11

ДИТИНСТВО

1 2 5

10

20

50

100

+ - 0.000

1 АВТОБУСНА
ЗУПИНКА

2 АКТОВА ЗАЛА,
ДИТЯЧИЙ
ПРОСТІР,
ПІЛІГРИМСЬКИЙ
НОЧЛІГ

3 РИНОК

4 СПІЛЬНА
ВІТАЛЬНЯ,
ІНФОТОЧКА

5 ЛІТНЯ КУХНЯ

6 ВОДОНАПІРНА
ВЕЖА

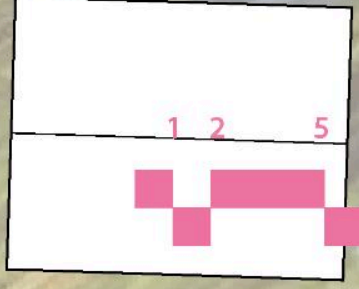
7 МАЙСТЕРНЯ,
КОВОРКІНГ

8 СОРТУВАННЯ

9 ГОРОД

10 КОМПОСТ

11 ДИТИНСТВО

+ 3.000

1 АВТОБУСНА
ЗУПИНКА

2 АКТОВА ЗАЛА,
ДИТЯЧИЙ
ПРОСТІР,
ПІЛІГРИМСЬКИЙ
НОЧЛІГ

3 РИНОК

4 СПІЛЬНА
ВІТАЛЬНЯ,
ІНФОТОЧКА

5 ЛІТНЯ КУХНЯ

6 ВОДОНАПІРНА
ВЕЖА

7 МАЙСТЕРНЯ,
КОВОРКІНГ

8 СОРТУВАННЯ

9 ГОРОД

10 КОМПОСТ

11 ДИТИНСТВО

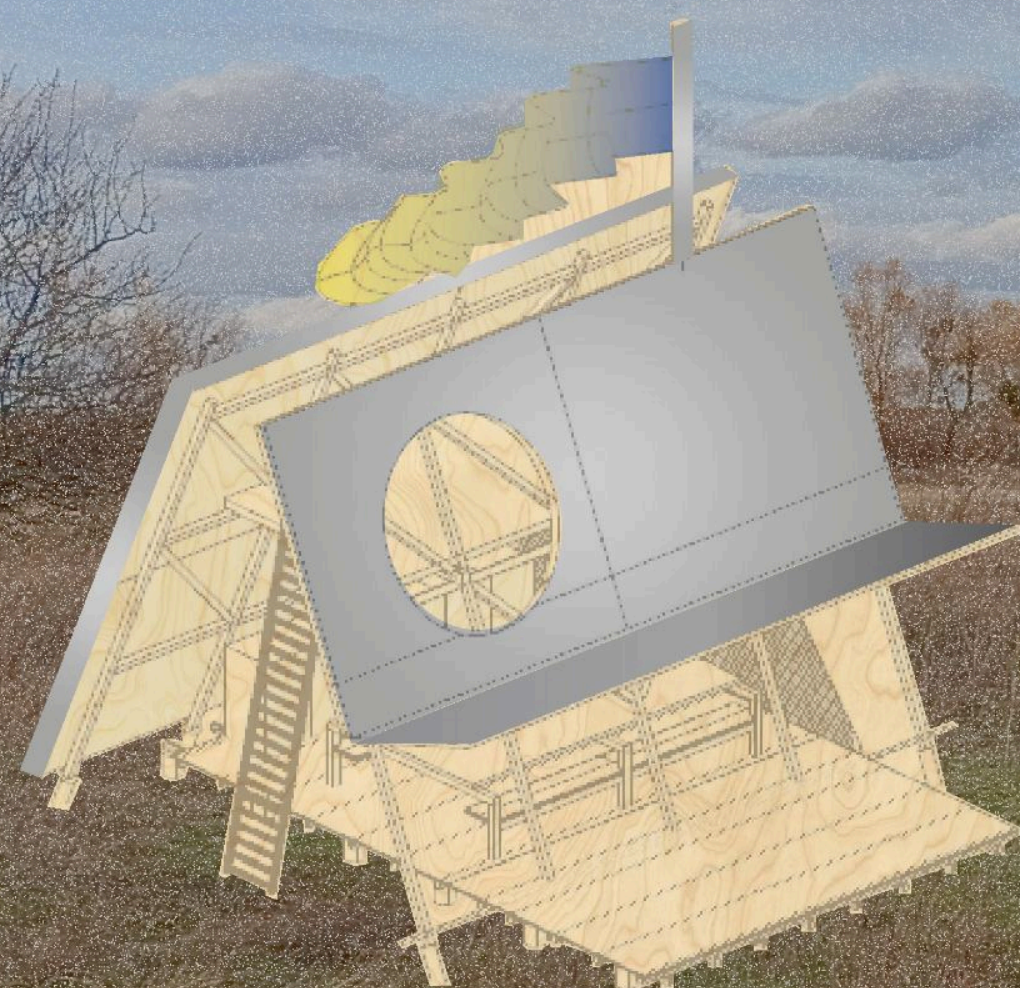
МІСЦЯ
ВУСТРІЧІ

МІСЦЕ ЗУСТРІЧІ - ПЛІЖ

MICCE

ЗУСТРІЛИНА - ПОНЕ

1. Бобов Г. М. Архитектура и строительство дач: альбом проектов. Москва : Издательство Академии Архитектуры СССР, 1939. 112 с.
2. Громадська Л. Проців туристичний: красу створюють самі люди. Вісті. 2017. URL: <https://web.archive.org/web/20190624183214/http://i-visti.com/news/boryspil/2365-procv-turistichniy-krasu-stvoryuyut-sam-lyudi.html>.
3. ДБН 6.2.2-12:2019 планування та забудова територій : Держ. буд. норми від 26.04.2019.
4. ДБН В.2.2-5:2023 «Захисні споруди цивільного захисту» : Держ. буд. норми від 01.11.2023.
5. Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду : Розпорядник : станом на 11 лип. 2024 р. URL: https://data.gov.ua/dataset/mepr_05/resource/ba204283-62c2-461e-87f8-4639ac5e203e.
6. Інтерв'ю з дачниками/цями СТ «Крило», завдяки яким цей проєкт набув цінності, 2025-..
7. Ліфлянич С. І. Дачі. Дачні ділянки. Садові товариства. Законодавство про дачі. Протокол. 2023. URL: https://protocol.ua/ua/dachi_dachni_dilyanki_sadovi_tovaristva_zakonodavstvo_pro_dachi/.
8. Садівницького товариства «Воїн - 2» : СТАТУТ від 01.01.2021 № 23571705.
9. Engelhardt D. Vorzeigemodell aus Lichterfelde: So nachhaltig ist eine Berliner Kleingartenkolonie. Berliner Zeitung. 2024. URL: <https://www.berliner-zeitung.de/article/oekologisch-schrebergarten-in-berlin-so-nachhaltig-agiert-eine-kleingartenkolonie-in-lichterfelde-2167699>.
10. Lambert A., Häni N., De Ieso D. The green manifesto: leberecht migge and the return to the land. Architecture of territory. 2023. URL: <https://topalovic.arch.ethz.ch/Courses/Student-Projects/FS23-The-Green-Manifesto-Leberecht-Migge-And-The-Return-To-The-Land>.
11. Lefebvre H. Rhythmanalysis: space, time and everyday life. London : CONTINUUM, 2004. 112 p.
12. Migge L., The Green Manifesto, Andrea vom Sonnenhof zugeeignet, 1919.
13. Thompson J. Berlin's gartenkolonies (allotment colonies). Slow travel berlin. 2024. URL: <https://www.slowtravelberlin.com/berlins-community-gardens/>.